

УДК 336.142.2

В. В. Пустоваров,
здобувач, ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України"

БЮДЖЕТНЕ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА СЕКТОРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

V. Pustovarov,
Candidate "Institute of economy and forecasting, Ukrainian National Academy of Science"

BUDGETARY STIMULATION OF DEVELOPMENT INDUSTRIES AND SECTORS OF NATIONAL ECONOMY

Досліджено стан бюджетного фінансування розвитку галузей та секторів економіки України у 2006—2013 роках. Визначено макроструктурні пропорції спрямування бюджетних ресурсів у матеріальне виробництво і невиробничу сферу, інфраструктурні та виробничі сектори. Розраховано міжгалузеві пропорції використання бюджетних ресурсів між промисловістю, сільським господарством, ПЕК, будівництвом та внутрішньогалузеві пропорції між окремими підгалуззями промисловості. Виявлено, що понад 90% видатків зведеного бюджету спрямовується в сектори інфраструктури: у виробничу — до 6%, соціальну — до 65%, безпекову — до 25%. У сільське господарство направляється 2—4%, промисловість, ПЕК, будівництво — 3—5% видатків бюджету. Доведено наявність диспропорцій у бюджетному стимулюванні матеріальної та невиробничої сфер, індустріальних галузей, що не відповідає пріоритетним напрямам інноваційної діяльності в державі та потребує зміни структури видатків на користь інноваційної складової.

The state of the budgetary financing of development of industries and sectors of Ukrainian economy is investigational in 2006—2013. Certain macrostructures proportions of budgetary resources aspiration are in a material production and unproductive sphere, infrastructural and productive sectors. Expected inter-branch proportions of the use of budgetary resources between industry, agriculture, energy sector, building and internal economy branch proportions between the separate sub-industries. It is educed that over 90% charges of the erected budget directed in the sectors of infrastructure: in productive — to 6%, social — to 65%, safety — to 25%. 2—4% is directed in agriculture, industry, energy sector, building — 3—5% charges of budget. The conducted calculations witnessed the presence of disproportions in budgetary stimulation of material and unproductive spheres, industrial industries of industry that does not answer priority directions of innovative activity in the state and needs the change of structure of charges in behalf on an innovative constituent.

Ключові слова: галузь економіки, інфраструктура, економічна діяльність, функціональна структура видатків бюджету, бюджетне стимулювання, пропорції відтворення економіки.

Key words: industry of economy, infrastructure, economic activity, functional structure of charges of budget, budgetary stimulation, proportions of recreation of economy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Видатки бюджету проявляють свою функціональну сутність завдяки виконанню фінансами розподільчої функції. Видатки мають конкретне спрямування, тому кожний напрям видатків необхідно оцінювати з кількісної й якісної сторін. Кількісні характеристики показують, які обсяги видатків у номінальному вимірі, або структурному співвідношенні відносно загальної величини видатків (чи певних груп видатків), спрямовуються на ті, чи інші цілі. Якісні характеристики дозволяють характеризувати цінність для економіки кожного виду бюджетних видатків з точки зору забезпечення пріоритетів розвитку конкурентоспроможності національної економіки. Враховуючи, що видатки Зведено-

го бюджету України вже тривалий час мають переважно соціальне спрямування, науковий інтерес викликає дослідження тенденцій стимулювання розвитку галузей, а також оцінки впливу бюджету на макроструктурні, міжгалузеві, внутрішньогалузеві пропорції розвитку національної економіки.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Багатоаспектні проблеми формування та реалізації бюджетної політики широко досліджуються в наукових працях зарубіжних і вітчизняних учених. Вперше необхідність втручання в економіку з боку держави у зв'язку із недостатністю сукупного попиту була доведена в працях А. Маршалла. Ідеями бюджетного регулювання

Таблиця 1. Структура видатків Зведеного бюджету України в розрізі функціональної класифікації

Напрями видатків	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Загальні видатки зведеного бюджету за функціональною класифікацією, млрд грн.	175,28	309,2	377,84	416,85	492,45	505,84
<i>Структура видатків за функціями держави, %</i>						
Загальнодержавні функції	11,35	9,97	11,88	11,96	11,09	12,2
Оборона	3,65	3,79	3,00	3,17	2,94	2,93
Громадський порядок, безпека та судова влада	7,26	8,76	7,63	7,72	7,45	7,8
Економічна діяльність	15,60	16,60	11,60	13,70	12,67	10,03
Охорона навколишнього природного середовища	4,58	2,91	1,44	0,95	4,07	1,1
Житлово-комунальне господарство	0,93	0,89	0,76	2,09	1,08	1,52
Охорона здоров'я	19,27	19,72	21,13	11,85	20,62	12,18
Духовний та фізичний розвиток	2,47	2,56	3,05	2,58	2,77	2,71
Освіта	11,26	10,85	11,84	20,69	11,86	20,86
Соціальний захист та соціальне забезпечення	23,63	23,95	27,67	25,29	25,45	28,67
<i>Всього, %</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Джерело: розраховано за даними Державної казначейської служби України.

пронизані праці Дж. М. Кейнса, Д. Хікса, У. Мітчела. У працях видатного економіста Дж. М. Кейнса доведені об'єктивні передумови для широкомасштабного державного, в тому числі бюджетного регулювання економіки. Значний внесок у становлення та розвиток теорії бюджетного регулювання також зробили О. Конт, Е. Дюркгейм, А. Пігу, А. Лаффер, П. Самуельсон, Дж. Стігліц та інші відомі вчені. Вітчизняні науковці теж внесли суттєвий вклад в розвиток ідей бюджетного регулювання економічних процесів. Це праці В. Андрущенка, О. Василика, В. Гейця, В. Федосова, І. Луніної, В. Мельника, В. Опаріна, В. Суторміної, С. Юрія та інших авторів. На даному етапі досить багато праць присвячено проблемам державної підтримки галузей економіки та напрямам використання ресурсів бюджету в кризові періоди [6; 8]. Це пов'язано з тим, що кризові явища все частіше стали проявлятися в різних країнах. І для збереження стабільності уряду країн застосовують механізми прямої та опосередкованої підтримки різних суб'єктів економіки та цілих галузей.

НЕВИРШЕНІ РАНІШЕ ЧАСТИНИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Науковий інтерес викликають тенденції щодо фінансування галузей національної економіки, а також оцінка впливу бюджету на макроструктурні, міжгалузеві, внутрішньогалузеві пропорції розвитку національної економіки. Макроструктурні пропорції показують співвідношення між сферою матеріального виробництва і невиробничою сферою, між виробничими та інфраструктурними галузями; між реальним та фінансовим секторами, між галузями матеріального виробництва та сферою послуг. Міжгалузеві пропорції демонструють співвідношення між галузями та групою галузей; між промисловістю, сільським господарством, будівництвом; між виробничою та невиробничою сферами. Внутрішньогалузеві пропорції показують співвідношення між підгалузями та виробництвами у галузі, між виробництвом окремих видів продуктів, між наданням окремих видів послуг тощо.

Враховуючи, що стимулювання галузей є важливим завданням з огляду на необхідність модернізації національної економіки, і вагоме значення для досягнення цієї мети відіграють державні ресурси, актуальним є визна-

чення пропорцій щодо обсягів бюджетного стимулювання матеріальної та невиробничої сфер, а також їх відповідності пріоритетним напрямам інноваційної діяльності в державі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Здійснити аналіз напрямів використання бюджетних видатків можна на основі бюджетної класифікації. Класифікація видатків містить відомчу, економічну та функціональну складові. Відомча дозволяє узагальнювати та аналізувати видатки в розрізі інституційних одиниць — міністерств, відомств, державних установ та інших розпорядників бюджетних коштів. Економічна класифікація створює умови для аналізу видатків бюджету (в тому числі на макроекономічному рівні) в розрізі суто економічних статей незалежно від інституційної приналежності розпорядників коштів.

Функціональна класифікація відображає напрями використання ресурсів бюджету на виконання конкретних функцій держави. Функціональний підхід дозволяє розрахувати та проаналізувати пропорції в розподілі бюджетних коштів між секторами та галузями економіки.

У більшості країн світу функціональна класифікація застосовується для відображення результатів фінансування загальнодержавних програм — інвестиційних, загальноекономічних, розвитку виробничої і соціальної інфраструктури, освіти, охорони природного середовища та ін. Бюджет відіграє також ключову роль у соціальному захисті громадян, розвитку невиробничої сфери, проведенні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, а також забезпеченні оборони, громадського порядку, утриманні апарату управління, наданні субсидій і кредитів іншим державам. У цілому склад і напрями використання державних видатків визначаються характером функцій держави. У таблиці 1 наведено загальну характеристику видатків зведеного бюджету України та їх структуру за функціями держави. Проведені розрахунки засвідчили, що з 2006 року в Україні значних змін зазнали видатки на економічну діяльність, а також на соціальний захист і соціальне забезпечення. Крім того, суттєві коливання в обсягах виділених ресурсів мають місце в сфері охорони навколишнього природного середовища, освіти, охорони здоров'я.

Таблиця 2. Видатки Зведеного бюджету України на економічну діяльність та житлово-комунальне господарство

Напрями видатків	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Загальні видатки зведеного бюджету за функціональною класифікацією, млрд грн.	175,28	309,2	377,84	416,85	492,45	505,84
з них на економічну діяльність % від загальних видатків	15,59	16,59	11,6	13,7	12,66	10,03
Фінансування економічної діяльності, млрд грн.	27,34	51,32	43,83	57,12	62,37	50,75
у тому числі:						
▪ Загальна економічна, торговельна та трудова діяльність	0,62	0,97	0,99	2,11	3,45	1,49
▪ Сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство	6,69	9,63	7,33	7,64	7,49	7,71
▪ Паливно-енергетичний комплекс	5,26	15,48	12,06	10,99	17,45	15,42
▪ Інша промисловість та будівництво	0,59	0,73	0,73	1,21	1,25	0,51
▪ Транспорт	8,96	14,00	15,28	18,49	16,70	17,89
▪ Зв'язок, телекомунікації та інформатика	0,099	0,17	0,17	0,18	0,20	0,18
▪ Інші галузі економіки	0,73	1,11	2,41	8,92	6,99	1,10
▪ Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки в галузях економіки	0,71	1,33	1,18	1,36	1,29	0,96
▪ Інша економічна діяльність	3,68	7,90	3,68	6,22	7,55	5,49
Житлово-комунальне господарство, млрд грн.	8,02	8,97	5,43	8,68	20,06	7,70
% від загальних видатків	4,57	0,29	1,43	2,08	4,07	1,52
Фінансування житлово-комунального господарства, млрд грн.						
▪ Житлове господарство	1,48	2,04	1,24	1,10	1,08	1,27
▪ Комунальне господарство	2,46	3,49	3,96	4,62	4,52	4,36
▪ Інша діяльність у сфері житлово-комунального господарства	4,08	3,44	0,23	2,96	14,46	2,07

Джерело: розраховано за даними Державної казначейської служби України.

До складу видатків, пов'язаних з економічними функціями держави, відносяться державні інвестиції в галузі національної економіки (сільське господарство, промисловість, будівництво), інфраструктуру (транспорт, зв'язок, ЖКХ), субсидії приватним і державним корпораціям, фінансування зовнішньоекономічної діяльності тощо. У країнах з розвинутою ринковою економікою видатки на економічні функції держави становлять від 10 до 15 % ВВП і від 20 до 35 % загальної суми державних видатків [4; 7; 9]. В Україні видатки на економічну діяльність значно менші.

Якщо у 2006 році на розвиток галузей економіки було виділено 15,6% від загальних видатків зведеного бюджету, то у 2010-2013 роках — 10—13%. На цьому фоні зростають видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення (з 23,6% у 2006 році, до 28,7% — у 2013 році). Видатки на соціальні потреби у країнах світу варіюють від 20 до 35 % загального обсягу державних витрат.

Як зазначає І. Луніна, в останні роки в Україні (зокрема, в 2008—2013 рр.) має місце випереджальна динаміка середньорічного зростання поточних трансфертів населенню (ріст на 122,3%) порівняно із динамікою номінального ВВП (ріст на 113,5%). Це стосується також зростання заробітної плати працівникам бюджетної сфери, де зафіксовано ріст на 118,1%. Крім того, зберігається високе навантаження пенсійних витрат на систему державних фінансів. За розрахунками І. Луніної видатки Пенсійного фонду (у рамках солідарної системи) збільшилися з 13,9% ВВП в 2007 р. до майже 17% у 2013 р. Тим часом, середній показник для постсоціалістичних країн Європи в 2010 р. становив 8,5%

(від 6,6% ВВП у Литві до 10,3% в Болгарії). Максимальний показник у розвинених країнах Європи не перевищував 13,7% ВВП (Італія, Франція, Греція) [5].

На думку вчених [3], найбільш стимулюючий ефект на розвиток національної економіки мають видатки на економічну діяльність та соціально-культурні заходи (охорона здоров'я, духовний та фізичний розвиток, освіта). Зокрема О. Буклемішев вважає, що видатки на виконання загальнодержавних функцій (утримання органів влади, судову владу, оборону, забезпечення громадського порядку, обслуговування державного боргу) та соціальний захист та соціальне забезпечення можна віднести до непродуктивних. Якщо йти по такій логіці, то на стимулювання розвитку України в 2013 році (включаючи видатки на економічну діяльність — 10,03%, охорону здоров'я — 12,18%, освіту — 20,86%, духовний і фізичний розвиток — 2,71%, житлово-комунальне господарство — 1,52%, охорону природного середовища — 1,1%) було спрямовано близько 48,5% (у 2006 році — 54,1%) всіх видатків, решту видатків, на думку О. Буклемішевої, можна віднести до непродуктивних [3].

Розміри бюджетного стимулювання розвитку галузей економіки та житлово-комунального господарства України показані в таблиці 2. Як свідчать дані таблиці, із 50,75 млрд грн. у 2013 році на підтримку транспортного комплексу було спрямовано майже 18 млрд грн., паливно-енергетичного комплексу — 15,4 млрд грн., сільського, лісового, рибного господарства — 7,7 млрд грн. Варто підкреслити, що на транспортну галузь протягом тривалого періоду виділяється найбільший обсяг державного фінансування. Але, враховуючи, що на

Таблиця 3. Видатки Зведеного бюджету України на розвиток промисловості та будівництва

Напрями видатків	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Загальні видатки зведеного бюджету за функціональною класифікацією, млн грн.	175284	309203	377842	416853	492454	505843
з них:						
Промисловість та будівництво	587,89	728,23	733,67	1205,76	1249,66	505,47
% від загальних видатків	0,33	0,23	0,19	0,28	0,25	0,09
Фінансування галузей промисловості та будівництва, млн грн.						
▪ Відтворення мінерально-сировинної бази	512,53	461,39	538,6	441,76	695,86	198,68
▪ Промисловість з видобутку рудних та нерудних корисних копалин	30,56	43,3	49,8	81,46	123,87	82,38
▪ Обробна промисловість	29,67	99,57	28,18	526,10	261,61	17,78
▪ Будівництво	15,13	123,97	117,09	156,44	168,32	206,63

Джерело: розраховано за даними Державної казначейської служби України.

транспорті найвищий рівень зносу основних засобів (понад 90%), фінансові ресурси, ймовірно спрямовуються переважно на покриття вартості перевезень. На житлово-комунальне господарство направляються державні ресурси, які можна порівняти із величиною підтримки сільського господарства.

Стосовно видатків на фундаментальні та прикладні дослідження і розробки в галузях економіки, то в Україні їх розмір незначний і не перевищує 1 млрд грн. Для прикладу, за державні ресурси в західних країнах фінансується від 15 до 65% витрат на потреби наукових досліджень. У провідних країнах світу на наукові дослідження спрямовується від 2,5% до майже 4% ВВП. В Україні — в декілька разів менше.

У розрізі галузей промисловості найбільший обсяг ресурсів спрямовується на відтворення мінерально-сировинної бази (табл. 3), що є цілком обґрунтованим. Водночас на розвиток обробної промисловості виділяється обмежений обсяг державних ресурсів (у 2006 році — 29,7 млн грн., у 2013 році — 17,8 млн грн.). Лише у 2011 році в обробну промисловість було спрямовано 526 млн грн. Таким чином, рівень державного стимулювання індустріального розвитку держави є край обмеженим.

На основі проведених у процесі дослідження розрахунків можна зробити окремі висновки стосовно впливу бюджету на макроструктурні, міжгалузеві, внутрішньогалузеві пропорції розвитку національної економіки. Як вже зазначалося, макроструктурні пропорції показують співвідношення між сферою матеріального виробництва і невиробничою сферою, між виробничими галузями та інфраструктурними галузями; між реальним та фінансовим секторами, між галузями матеріального виробництва та сферою послуг. Міжгалузеві пропорції демонструють співвідношення між галузями та групою галузей; між промисловістю і сільським господарством, між промисловістю та будівництвом, між виробничою та невиробничою сферами. Внутрішньогалузеві пропорції показують співвідношення між підгалузями та виробництвами у галузі, між виробництвом окремих видів продуктів, між наданням окремих видів послуг.

У таблиці 4 представлені розраховані нами макроструктурні пропорції спрямування бюджетних ресурсів у матеріальне виробництво і невиробничу сферу, інфраструктурні та виробничі сектори, а також міжгалузеві пропорції використання бюджетних ресурсів між промисловістю, сільським господарством, ПЕК, будівництвом. Дані таблиці свідчать, що в сільське господарство

направляється 2—4%; промисловість, ПЕК, будівництво — 3—5% видатків бюджету. Разом з тим, понад 90% видатків зведеного бюджету спрямовується в сектори інфраструктури: у виробничу — до 6%, соціальну — до 65%, безпекову — до 25%. Інфраструктура, в свою чергу, поділяється на виробничу та невиробничу. До першої групи відносяться галузі, які безпосередньо обслуговують матеріальне виробництво (зв'язок, енерго-, водо- та газопостачання, залізничний та автомобільний транспорт, шляхове господарство). До другої відносяться галузі, які опосередковано пов'язані з виробництвом, зокрема, це загальна й професійна освіта, охорона здоров'я та ін.

Серед 1 групи виробничої інфраструктури 3—5% видатків бюджету спрямовується у транспортну галузь, менше 1% — зв'язок, телекомунікації та інформатику. Житлово-комунальне господарство нами теж віднесено до групи галузей, які включаються до виробничої інфраструктури, куди спрямовується 0,8—2% видатків бюджету. Таким чином, у структурі бюджетних видатків значно переважають видатки у нематеріальну сферу, зокрема у забезпечуючи галузі та інфраструктуру.

Але слід врахувати, що темпи структурних зрушень в державі напряму залежать від дотримання відтворювальних пропорцій між галузями, які виробляють продукцію в матеріальній формі, та галузями, які забезпечують функціонування таких галузей (тобто інфраструктурою). Слід підкреслити, що на думку дослідників в Україні необхідно збільшити частку галузей, які виробляють кінцеву продукцію, інвестиційні та споживчі товари. Наприклад, у Фінляндії держава взяла на себе функцію ініціювання та активної участі у технологічній революції в країні [9, с. 68]. У результаті Фінляндія посідає провідні місця в міжнародній оцінці інноваційної активності та конкурентоспроможності економіки цієї країни.

Згідно з проведеними розрахунками для стимулювання галузей, які виробляють продукцію в матеріальній формі, спрямовується 5—7% видатків зведеного бюджету, у той час як у галузі, які забезпечують їх функціонування, а також для цілей соціального захисту та соціального забезпечення — понад 90%. Це може свідчити про деіндустріалізацію економіки, значні міжгалузеві перекося, не достатній розвиток галузей матеріального виробництва. Разом це звужує сферу зайнятості та, як наслідок, вимагає державної підтримки соціально незахищених верств населення та збільшення розміру виплат їм соціальних трансфертів.

Таблиця 4. Видатки Зведеного бюджету України в розрізі секторів економіки

Напрями видатків	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Загальні видатки зведеного бюджету за функціональною класифікацією, млрд грн.	175,28	309,2	377,84	416,85	492,45	505,84
Структура видатків у розрізі секторів економіки, %						
1 суспільний сектор – сільське господарство						
▪ Сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство	3,81	3,11	1,93	1,83	1,52	1,52
2 суспільний сектор – промисловість, ПЕК, будівництво	3,74	5,58	4,01	5,05	5,2	3,35
▪ Промисловість та будівництво	0,33	0,23	0,19	0,29	0,25	0,1
▪ Паливно-енергетичний комплекс	3,0	5,0	3,19	2,63	3,54	3,04
▪ Інші галузі економіки	0,41	0,35	0,63	2,13	1,41	0,21
3 суспільний сектор – інфраструктура	90,31	88,71	93,05	91,59	91,72	94,00
1 група – виробнича інфраструктура	6,09	5,46	4,84	6,56	4,51	5,08
▪ Транспорт	5,11	4,52	4,04	4,43	3,39	3,53
▪ Зв'язок, телекомунікації та інформатика	0,05	0,05	0,04	0,04	0,04	0,03
▪ Житлово-комунальне господарство	0,93	0,89	0,76	2,09	1,08	1,52
2 група – соціальна (невиробнича) інфраструктура	56,63	57,08	63,69	60,41	60,70	64,42
▪ Соціальний захист та соціальне забезпечення	23,63	23,95	27,67	25,29	25,45	28,67
▪ Охорона здоров'я	19,27	19,72	21,13	11,85	20,62	12,18
▪ Духовний та фізичний розвиток	2,47	2,56	3,05	2,58	2,77	2,71
▪ Освіта	11,26	10,85	11,84	20,69	11,86	20,86
3 група – безпекова інфраструктура	26,84	25,43	23,95	23,80	25,55	24,03
▪ Оборона	3,65	3,79	3,00	3,17	2,94	2,93
▪ Громадський порядок, безпека та судова влада	7,26	8,76	7,63	7,72	7,45	7,8
▪ Охорона навколишнього природного середовища	4,58	2,91	1,44	0,95	4,07	1,1
4 група – інституціональна та наукова інфраструктура	0,75	0,74	0,57	0,82	0,96	0,47
▪ Загальнодержавні функції	11,35	9,97	11,88	11,96	11,09	12,2
▪ Загальна економічна, торговельна та трудова діяльність	0,35	0,31	0,26	0,50	0,70	0,29
▪ Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки в галузях економіки	0,40	0,43	0,31	0,32	0,26	0,18
4 суспільний сектор – фінансові та інформаційні послуги*	2,14	2,60	1,01	1,53	1,56	1,13
Всього, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано за даними Державної казначейської служби України.

* експертний розрахунок за методом різниці (100% мінус сума часток видатків бюджету 1, 2, 3 секторів).

Тобто можна зробити припущення висновки про наявність в Україні диспропорцій у бюджетному стимулюванні матеріальної та невиробничої сфер, і, зокрема, індустріальних галузей. Це, в свою чергу, не відповідає пріоритетним напрямам інноваційної діяльності в державі, передбачених Законом України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні". Зокрема, в законі визначені такі завдання: впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії; впровадження технологій більш чистого виробництва та охорони природи; розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки; високотехнологічний розвиток транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування; створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій; технологічне оновлення та розвиток АПК; впровадження нових технологій та обладнання для медичної галузі, тощо [1]. Це зумовлює необхідність внесення змін до структури видатків бюджету і збільшення в ній частки для інноваційного розвитку галузей, в першу чергу, сфери матеріального виробництва.

ВИСНОВКИ ТА НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На даному етапі стан бюджетного стимулювання розвитку галузей матеріального виробництва та секторів економіки можна визнати незадовільним. Частка ресурсів, яка виділяється із зведеного бюджету на економічну діяльність, має тенденцію до зниження. Проте зміна структурних пропорцій в спрямуванні бюджетних ресурсів на користь сфери матеріального виробництва, взмозі позитивно вплинути на розвиток економіки в цілому.

Розраховані макроструктурні пропорції спрямування бюджетних ресурсів між сферою матеріального виробництва і невиробничою сферою, між виробничими та інфраструктурними секторами; а також міжгалузеві пропорції між промисловістю, сільським господарством, ПЕК, будівництвом, показали, що в сільське господар-

ство направляється 2—4%; промисловість, ПЕК, будівництво — 3—5% видатків бюджету. Разом з тим, понад 90% видатків зведеного бюджету спрямовується в сектори інфраструктури: у виробничу — до 6%, соціальну — до 65% (де 25—28% становлять на соціальний захист та соціальне забезпечення), безпекову — до 25%.

Таким чином, у системі розподілу і перерозподілу бюджетних ресурсів мають місце диспропорції в частині бюджетного стимулювання матеріальної та невиробничої сфер, що не узгоджується із цілями інноваційного розвитку держави, затвердженими За-

коном України від 8.09.2011 № 3715 "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні". У свою чергу вчені та експерти Національного інституту стратегічних досліджень звертають увагу на те, що необхідно забезпечити поступове підвищення рівня інвестиційних видатків і видатків розвитку [8, с. 101]. А це можливо зробити у разі пріоритетного стимулювання індустріальних галузей матеріального виробництва.

Слід звернути увагу, що діюча на даний час структура бюджетної класифікації [2] не дозволяє проводити предметний аналіз стану бюджетного стимулювання секторів національної економіки та оцінювати вплив бюджетних видатків на відтворювальні процеси. З огляду на це вважаємо за доцільне запровадити нові методологічні підходи до оцінки стану бюджетного стимулювання розвитку економіки. Зокрема в структуру бюджетної класифікації України, що затверджена Постановою Верховної Ради України від 12 липня 1996 року № 327, у розділ 2 "Видатки бюджету" пропонується додатково до функціональної, відомчої та економічної структури видатків ввести новий розділ "відтворювальна структура видатків", де згрупувати видатки у розрізі їх спрямування у матеріальне виробництво, невиробничу сферу, з подальшою деталізацією в частині інфраструктурних секторів, а також конкретних галузей і підгалузей. Це дозволить здійснювати конкретний аналіз впливу бюджету на відтворювальні процеси в державі та впроваджувати адекватні заходи бюджетного стимулювання.

Література:

1. Закон України від 8.09.2011 № 3715 "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.Zakon1.Rada.gov.ua>
2. Постанова Верховної Ради України від 12 липня 1996 року № 327 "Про структуру бюджетної класифікації України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon1.Rada.gov.ua>
3. Буклемишев О. Фискальное стимулирование и российские бюджетные фонды / О. Буклемишев // Вопросы экономики. — 2013. — № 12. — С. 77—78.
4. Корінь Н.В. Модернізація механізму бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. степеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 — фінанси, гроші та кредит / Н.В. Корінь. — ПВНЗ "Європейський університет", Київ, 2011. — 19 с.
5. Луніна І.О. Пріоритети забезпечення бюджетної безпеки України // Фінансова безпека в системі забезпечення національних економічних інтересів: проблеми та перспективи: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 22—23 травня 2014 р. — Полтава: ПолтНТУ, 2014. — С. 130—133.
6. Модернізація системи державної підтримки суб'єктів господарювання України. Аналітична доповідь / Д.О. Черніков [за ред. Я.А. Жаліла] — К.: НІСД, 2013. — 28 с.
7. Пищуліна О.М. Державні видатки на економічне зростання: теоретичний та емпіричний аналіз [Текст] /

О.М. Пищуліна // Стратегічні пріоритети. — 2010. — № 2 (15). — С. 109—114.

8. Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання: аналіт. доп. / Я.А. Жаліло, К.А. Кононенко, В.М. Яблонський [та ін.]; за заг. ред. Я.А. Жаліла. — К.: НІСД, 2014. — 132 с.

9. Скиба М.В. Інверсія регулюючої функції держави в умовах формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки [Текст] / М.В. Скиба // Стратегічні пріоритети. — 2011. — № 1 (18). — С. 65—73.

10. Фінанси / В.С. Загорський, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун, І.Р. Чуй. — 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2008. — 247 с.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), "The Law of Ukraine " On the Priority Directions of Innovation Activity in Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17> (Accessed 10 July 2014).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "Resolution " On the structure of the budget classification Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/327/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 10 July 2014).
3. Buklemyshev, O. (2013), "Fiscal stimulus and the Russian budget funds", *Voprosy ekonomyky*, vol. 12, pp. 77—78.
4. Korin', N.V. (2011), "Modernization of budget regulation of social and economic development in Ukraine", Abstract of Ph.D. dissertation, *Economy, PVNZ "Yevropejs'kyj universytet"*, Kyiv, Ukraine.
5. Lunina, I.O. (2014), "Priorities to ensure fiscal security of Ukraine", *Finansova bezpeka v systemi zabezpechennia natsional'nykh ekonomichnykh interesiv: problemy ta perspektyvy: Materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Financial security in the system of national economic interests: problems and prospects: Proceedings of the Second International Scientific Conference]*, PoltNTU, Poltava, Ukraine, pp. 130—133.
6. Chernikov, D.O. (2013), *Modernizatsiia systemy derzhavnoi pidtrymky sub'ektiv hospodariuvannia Ukrainy. Analitichna dopovid'* [Modernization of the state support of business entities in Ukraine. Analytical Report], NISD, Kyiv, Ukraine.
7. Pyschulina, O.M. (2010), "Public spending on economic growth: a theoretical and empirical analysis", *Stratehichni priorytety*, vol. 2 (15), pp. 109—114.
8. Zhalilo, Ya. A. Kononenko, K. A. and Yablons'kyj, V. M. (2014), *Systemna kryza v Ukraini: peredumovy, ryzyky, shliakhy podolannia* [Systemic crisis in Ukraine: background, risks, ways to overcome], NISD, Kyiv, Ukraine.
9. Skyba, M.V. (2011), "Inversion of the regulatory functions of the state in the emerging investment and innovation model of economic development", *Stratehichni priorytety*, vol. 1 (18), pp. 65—73.
10. Zahors'kyj, V.C. Vovchak, O.D. Blahun, I.H. and Chuj, I.R. (2008), *Finansy [finances]*, 2-d ed., Znannia, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 26.06.2014 р.